

SĂ NE AMINTIM DE REVOLUȚIA ROMÂNĂ DIN DECEMBRIE 1989 CITIND PRESA COLUMBIANĂ

Lavinia Dumitrașcu*

Rezumat: *Anul acesta se împlinesc 30 de ani de la Revoluția Română din 1989. În acest context, voi prezenta modul în care presa columbiană – 2 ziare liberale („El Tiempo”, „El Espectador”), alte două conservatoare („El Siglo” și „La República”) și periodicul comunist „Voz Proletaria” – și-au informat cititorii cu privire la evenimentele desfășurate în România sfârșitului de an 1989.*

Abstract: *This year marks the 30th anniversary of the Romanian Revolution since 1989. In this context, I will present how the Colombian press - 2 liberal newspapers ("El Tiempo", "El Espectador"), two other conservatives ("El Siglo" and "La República") and the communist newspaper "Voz Proletaria" - informed their readers about the events that took place in Romania at the end of 1989.*

Cuvinte-cheie: *Presa columbiană, Revoluția română, decembrie 1989, Nicolae Ceaușescu.*

Key-words: *Colombian press, Romanian Revolution, December 1989, Nicolae Ceaușescu.*

Deși „înrudite” dintre, prin latinitate, România și America Latină sunt despărțite de mari distanțe, au regimuri politice diferite, iar economiile lor nu sunt complementare. Cu toate acestea, opinia publică din țara latino-americană era informată despre realitățile din România - soră de latinitate. Analiza a cinci periodice importante columbiene demonstrează acest fapt. Dar, pare ciudat, totuși, interesul pe care ziarele columbiene îl au pentru România. Periodicele nu prezintă și analizează doar poziția României comuniste în cadrul blocului comunist, ci se opresc și asupra realităților din țară - politice, economie, cultură, sport, viața de zi cu zi a românilor, etc.

Dacă, până prin anul 1980, ziarele prezintă, în mod special, politica externă a României, după aceea, prioritară par a fi realitățile interne. Astfel, imaginea României se schimbă radical în presa liberală și conservatoare columbiană, mai ales în ceea ce privește zugrăvirea politicii interne și a imaginii președintelui Nicolae Ceaușescu – care, încă pentru câțiva ani, continuă să fie prezentat, admirativ, pe plan extern, ca „rebelul” blocului comunist, în timp ce criticile privitoare la realitățile românești interne se înmulțesc -. Schimbarea relațiilor dintre URSS și SUA din a doua jumătate a deceniului 8 al secolului trecut modifică în rău imaginea președintelui României în presa columbiană „imperialistă”.

Cele 5 periodice la care m-am oprit sunt: „Voz Proletaria”, ziarele liberale „El Tiempo”, „El Espectador” și cele conservatoare „El Siglo” și „La República”.

Periodicul „Voz Proletaria” („Voz” din iulie 1985) – săptămânal/lunar este organul oficial al Comitetului Central al Partidului Comunist Columbian, de orientare marxist-leninistă, subordonat Moscovei, situat pe poziții antimaoiste.

Ziarul liberal „El Tiempo” a fost lansat pe 30 ianuarie 1911, avându-l ca fondator pe avocatul și jurnalistul Alfonso Villegas Restrepo. Este unul dintre cele mai citite periodice din Columbia.

Tot ziar liberal este și „El Espectador”, fondat de jurnalistul Fidel Cano Gutiérrez, pe 22 martie 1887, la Medellin. Din 1915, apare la Bogota.

„El Siglo”, principalul organ oficial al Partidului Conservator Columbian, este înființat, pe 1 februarie 1936, de jurnalistul, inginerul și viitorul președinte al Republicii (1950-1951) Laureano Gómez și José de la Vega.

* Doctor, Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, e-mail: laviniagh@yahoo.com.

Celălalt ziar conservator la care ne-am oprit este „La República”, ce apare din 3 martie 1954. S-a născut din dorința candidatului la președinție inginerul Mariano Ospina Pérez – președinte al Columbiei între 1946-1950 - de a avea o platformă electorală, pentru a-l contracara pe principalul său rival din cadrul aceluiasi partid, Laureano Gómez - președinte al Columbiei între 1950-1953 -, care se sprijinea pe „El Siglo”. „La República”, este un periodic economic și financiar.

Ziarele liberale și conservatoare reprezintă ziarele Puterii, pentru că singurele partide care au condus Columbia sunt Partidul Liberal Columbian și Partidul Conservator Columbian. De aceea, periodicele acestora se bucură de o mai mare vizibilitate.

*

Periodicele amintite prezintă, la zi, evenimentele revoluționare care se desfășoară în partea de Europă a blocului comunist. Și, în acest context, articolele despre România ajung rapid pe prima pagină, cu continuare în următoarele.

În octombrie 1989, înainte de izbucnirea revoluției la Timișoara, Jerzy Lewski scria, în „El Siglo”, despre sentimentul dominat de frică din rândul românilor, care se datorează prezenței a 1,8 milioane de informatori ai Securității. De altfel, comentează autorul articolului, persecuția a devenit „normalul”, așa cum normă este și lipsa alimentelor și a drepturilor de bază. Se oprește asupra campaniei lui Ceaușescu împotriva jurnaliștilor, care s-a accentuat din ianuarie 1989, din cauza pamfletelor împotriva guvernului publicate în „România liberă”, ce a dus la arestarea și exilarea ziariștilor considerați vinovați. Jerzy Lewski adaugă și știrea privitoare la scrisoarea celor șase activiști ai PCR, înmănată președintelui statului, în care cereau respectarea Constituției și își exprimau opoziția de politica urmată de Ceaușescu. Drept răspuns, semnatarii au suferit represalii¹.

Presa conservatoare și liberală din Columbia prezintă lucrările celui de-al XIV Congres al P.C.R. Comentează că, chiar în situația explozivă existentă în țară, la Congresul amintit, Nicolae Ceaușescu a fost reales în unanimitate în funcția de secretar general al P.C.R., iar soția sa, Elena Ceaușescu, membru al Comitetului Executiv, o dovadă în plus a falsificării alegerilor. Însă, fiul cel mic al familiei prezidențiale, Nicu, nu a fost ales membru plin, ci doar supleant, al Comitetului Executiv. Mai informează ziarele că la Congres au participat 115 delegați străini din 82 țări, că partidele comuniste și socialiste din Ungaria, Italia, Finlanda au refuzat să participe la lucrări, ca protest împotriva încălcării drepturilor omului în România. Presa columbiană prezintă și fragmente ale discursului lui Ceaușescu – care a durat 5 ore –, în care Ceaușescu a exclus orice reformă în țara sa – făcând referiri la reformele lui Gorbaciov -, subliniind că România va urma, în continuare, principiile socialismului științific. Acesta a mai afirmat că, deși a cerut, tot timpul, o reducere a cheltuielilor militare, acum a decis să crească forța militară din țara sa. De asemenea, a cerut anularea tuturor acordurilor din timpul în care Hitler s-a aflat la conducerea Germaniei, vizând direct Tratatul Ribbentrop-Molotov, punct important în polemica româno-sovietică privitoare la Moldova². Unele titluri ale articolelor sunt ironice: *Continuă să fie rege*, *Elogiu familial*, etc. Este ciudat că periodicul comunist columbian „Voz proletaria” nu face nici o referire în paginile sale la acest moment important din istoria unui „partid-frate”.

„Vântul liberalizării” pornit de Perestroică a cunoscut, pe 17 decembrie 1989, primele manifestări anticomuniste în România. Este vorba - scriu ziarele liberale și conservatoare columbiene - despre primele acțiuni, din Arad și Timișoara, împotriva președintelui Ceaușescu și a regimului său. În ultimul oraș amintit, acțiunea a fost generată de arestarea pastorului ungar Laszlo Tokes, care s-a aflat în fruntea minorității maghiare împotriva politicii regimului. Conform

¹ Jerzy Lewski, *En Rumania se vive bajo el terror*, în „El Siglo”, an 53, nr. 17833, 16 oct. 1989, p. 5B.

² *Ceausescu aspira a la reelección*, în loc. cit., nr. 17866, 20 nov. 1989, p. 7A; *Cerrojo en Rumania*, în loc. cit., nr. 17871, 25 nov. 1989, p. 1A; *Rumania renuente a la Perestroika*, în loc. cit., p. 4B; *Sigue siendo rey*, în loc. cit., p. 5B; *La ortodoxa Rumania seguirá la línea dura*, în „El Tiempo”, an 79, nr. 27458, 21 nov. 1989, p. 1A; *Ceausescu promete defender el socialismo científico. Luz roja a las reformas en Rumania*, în „El Tiempo”, p. 10A; *Elogio familiar*, în loc. cit., nr. 27460, 23 nov. 1979, p. 10A.

informațiilor preluate de la București, Belgrad, Budapesta și Viena, miliția a reprimat cu violență manifestațiile, folosind arme de foc și tunuri de apă. Cifrele de morți – între care mulți copii - variază, în presa columbiană, între 250 și un milion. De altfel, și numărul răniților este mult exagerat.

Presa columbiană apelează și la informații de la „Radio Bucurest”, potrivit căruia cei arestați, care au fost duși într-o destinație necunoscută. Fostul rege Mihai comenta că acțiunile poporului român demonstrează că regimul comunist a mers prea departe. Guvernul sovietic era interesat în desfășurarea evenimentelor din România, Statele Unite au acuzat guvernul român că a folosit brutal forța împotriva manifestațiilor, iar Comunitatea Economică Europeană și-a suspendat relațiile cu România.

În acest timp, președintele Nicolae Ceaușescu era în vizită în Iran, unde a aflat despre ceea ce se întâmpla în țară, dar și-a continuat turneul de mediere a păcii în orientul Mijlociu³.

Pe 21 decembrie, „El Tiempo” își informa cititorii că președintele român a declarat starea de urgență în județul Timiș, a interzis reunirea a mai mult de 5 persoane după ora 6 seara și a comentat că evenimentele de la Timișoara au fost „*acte de terorism, vandalism și distrugerea patrimoniului public*”⁴.

Un articol preluat din „Le Fígaro Magazine” comentează că, în timp ce majoritatea conducătorilor comuniști încercau să rămână la putere acceptând concesii, președintele român, familia sa și miliția refuzau să atenueze „*dictatura implacabilă*”⁵.

Periodicele liberale și conservatoare urmăresc în continuare evenimentele din România, Pe 21 decembrie, în Timișoara, revolta era totală, în ciuda măsurilor luate de guvern. Manifestanții, conduși de un „*nucleu organizat*”, au cucerit marele complex petrochimic și aproape tot orașul era mâinile lor. În acest timp, unități speciale ale Securității române fidele președintelui îi executau pe manifestații răniți aflați în spitale și îi îngropau în mari gropi comune înafara orașului.

În acest timp, în București de abia începeau acțiunile revoluționare. Manifestația organizată de autorități pentru a-l sprijini pe președintele Nicolae Ceaușescu s-a transformat într-un protest împotriva liderului român. Aproape toată populația adultă a Bucureștiului s-a adunat în centrul capitalei. Guvernul a trimis tancuri care i-au alungat pe manifestații - în mare majoritate studenți -, iar miliția trăgea împotriva a tot ce mișca. Vicepremierul român Gheorghe Oprea a respins cifra de 4000 manifestați morți. Explicația oficială a președintelui Ceaușescu era că teroriști, ajutați de servicii străine, erau responsabili de tot ce se întâmpla în România și că de aceea a aprobat represiunea militară.

Nici poziția altor statele „capitaliste” nu scapă ziarelor columbiene liberale și conservatoare. Pe 21 decembrie, Germania Federală a solicitat o reuniune urgentă a Consiliului de Securitate al ONU pentru a dezbate criza română. În acest timp, Ungaria studia posibilitatea de suspendare a acordului de prietenie și cooperare cu România – fapt unic în blocul comunist -. Francois Mitterand considera că regimul român are zilele numărare și a condamnat represiunea. Ministrul de Externe spaniol a trimis o scrisoare oficială în care protesta împotriva represiunii guvernului român.

Ziarele liberale și conservatoare columbiene urmăresc desfășurarea, în continuare, rapidă a evenimentelor din România dictatorul român și soția sa, înlăturați de puterea poporului, au fugit, dar au fost prinși; diul mai mic al perechii prezidențiale, Nicu, deputat al orașului Sibiu, a fost arestat; au fost arestate rudele fostului dictator care au avut funcții importante în conducerea țării; unul

³ *La oleada de cambios en Europa Oriental se aproxima a Rumania*, în loc. cit., nr. 27485, 18 dec. 1989, p. 9A; *Centenares de muertos de la oposición en Rumania*, în loc. cit., p. 1A; *Represión brutal en ciudad rumana*, în loc. cit., nr. 27486, 19 dec. 1989, p. 10A; *Rumania - más de 2000 muertos*, în loc. cit., nr. 27487, 20 dec. 1989, p. 1A; *Se escuchan nuevos tiroteos en las calles de Timisoara*, în loc. cit., p. 10A; *Rumania al márgen*, în loc. cit., nr. 27488, 21 dec. 1989, p. 4A; *Violenta represión contra manifestantes en Rumania*, în „El Siglo”, an 53, nr. 17895, 19 dec. 1989, p. 1A, 6A; *Rumania decreta el cierre de fronteras*, în loc. cit., nr. 17896, 20 dec. 1989, p. 1A, 4B.

⁴ *Rumania: impone el estado de emergencia*, în „El Tiempo”, an 79, nr. 27488, 21 dec. 1989, p. ultima B.

⁵ Jean d'Ormesson, *Transformarse el comunismo?*, în „El Siglo”, an 53, nr. 17897, 21 dec. 1989, p. 5B.

dintre frații lui Ceaușescu s-a sinucis în Viena. Și știrile curg în continuare: revoluționarii, conduși de Ion Iliescu, fost secretar al Comitetului Central al PCR, au organizat un Comitet Patriotic de Uniune Națională (CPUN), care a luat puterea, avându-l ca șef pe fostul ministru de Externe, Corneliu Manescu; prima sarcină a noului guvern a fost aprovizionarea populației cu alimente și energie electrică.

Centrul Revoluției s-a mutat în fața Palatului Prezidențial, care fusese cucerit de manifestați, în timp ce capitala se transformase într-un câmp de bătaie, unde soldații trăgeau asupra mulțimii, lăsând în urmă, se presupunea, sute de morți. Și Televiziunea Națională a fost ocupată de forțele revoluționare. Aici era centrul de comunicare cu toată țara, de aici se comunica situația existentă. Se prezentau imaginile ale grupurilor comune din Timișoara.

Revoluția s-a extins în toată țara. Ciocnirile armate au continuat și în 23 decembrie, rezultatul fiind un număr impresionant de morți și răniți. În București, sediul Televiziunii Române a fost atacat de forțele loiale președintelui Ceaușescu. Unități ale armatei au trecut de partea manifestațiilor. Conform zvonurilor, comuniștii arestaseră 13500 manifestați în Timișoara și existau deja 7500 de condamnați la moarte.

„El Tiempo” din 24 decembrie 1989 scria despre zvonurile cu privire la ajutorul militar acordat de URSS, CPUN-ului; despre atacurile Securității personale a lui Ceaușescu și despre prezența mercenarilor sirieni și libieni care încercau să înăbușe Revoluția. CPUN a închis traficul aerian al României, iar centrul capitalei era controlat de tineri revoluționari neînarmați.

Ambasadorii români și-au declarat sprijinul mișcării anticomuniste și noului guvern, iar fostul rege Mihai a declarat că este gata să revină, „*nu pentru a mă așeza pe tronul țării, ci pentru a-mi servi țara*”.

Presa columbiană publică, aproape în fiecare zi, păreri și poziții ale autorităților străine despre ceea ce se întâmpla în România: guvernul SUA, Spania, China, Portugalia, Franța felicitau poporul român pentru că au pus punct dictaturii, CEE a promis să ia în considerație un ajutor pentru România, Congresul URSS a adoptat o rezoluție pentru a sprijini „*justa cauză a poporului român*”, iar papa s-a rugat pentru România⁶.

Ziarele columbiene conservatoare și liberale urmăresc îndeaproape evenimentele din 25 decembrie, când, în numele Comitetului Salvării Naționale, un tribunal i-a declarat vinovați pe Nicolae și Elena Ceaușescu pentru moartea a 60.000 de români, pentru organizarea de acțiuni armate împotriva poporului, distrugerea bunurilor țării, subminarea economiei naționale, încercarea de a se sustrage justiției și pentru scoaterea în afara țării a o mie de milioane de dolari. „El Tiempo” oferă cititorilor fragmente de la judecată, subliniind că familia prezidențială nu a dat semne de căință și i-a înfruntat, sfidător, pe judecătorii. Cei doi condamnați au fost împușcați, iar Nicu și Zoe – cei doi copii mai mici ai cuplului Ceaușescu - erau în mâinile armatei.

După anunțata execuție a lui Nicolae și a Elenei Ceaușescu, calmul s-a restabilit în țară și a fost instaurată o nouă putere politică. Ion Iliescu, destituit de Ceaușescu, în 1971, din funcția de secretar al Comitetului Central al PCR, a fost numit președinte al Comitetului Salvării Naționale – inițiativa colectivă a celor 36 de membri -, Dumitru Mazilu - fostul delegat al României la ONU - vicepreședinte, Petre Roman – prim ministru și colonelul Nicolae Militaru - ministru al Apărării. Noua putere politică a fost recunoscută de aproape toate statele lumii.

⁶ *Genocidio en Rumania*, în loc. cit., nr. 17898, 22 dec. 1989, p. 1A, 4B; *Cayó el déspota Ceausescu*, în loc. cit., nr. 17899, 23 dec. 1989, p. 1A, 4B; *Adiós al ru-maniático*, în loc. cit., p. 4; *Cae la última tiranía en Europa*, în loc. cit., p. 5B; *Guerra civil en Rumania*, în loc. cit., nr. 17900, 24 dec. 1989, p. 1A, 2A; *Nueva masacre en Rumania*, în „El Tiempo”, an 79, nr. 24789, 22 dec. 1989, p. 1A, 10A; *Noriega y Ceausescu dictadores en fuga*, în loc. cit., nr. 24790, 23 dec. 1989, p. 1A; *Rumania: cayó el dictador*, în loc. cit., p. 3A; *Sigue la guerra civil en Rumania*, în loc. cit., nr. 24791, 24 dec. 1989, p. 1A, 10A, 3B; *El Papa oró para Rumania y los cambios en Europa*, în loc. cit., nr. 24792, 26 dec. 1989, p. 10A

Presa columbiană și informează cititorii că, pe 26 decembrie 1989, a renăscut primul partid necomunist din România de după Revoluție, Partidul Național Creștin, care a promis să ajute Comitetul Salvării Naționale pentru a organiza alegeri libere în aprilie anul următor⁷.

La sfârșitul anului 1989, „El Tiempo” îl enumeră pe Nicolae Ceaușescu între personajele anului care se afla la sfârșit⁸.

Articolele descriptive, foarte puțin comentate, care apar pe primele pagini sunt însoțite cu imagini ce prezintă scene ale Revoluției Române, de la București, Timișoara; fotografiile ale Elenei și Nicolae Ceaușescu în perioada lor de apogeu, în timpul judecății și după împușcare; noii conducători ai țării. O singură caricatură semnată de Vladdo, în „El Tiempo”: o mătură pe care e scris „Perestroika”, cu care se dă la o parte pâza, de unde cade un păianjen, sub care scrie „Ceaușescu”.

Periodicul comunist „Voz Proletaria”/”Voz” nu face nicio referire la mișcările ce aveau loc în Europa de Est.

*

Au trecut 30 de ani de la evenimentele din decembrie 1989 și multe semne de întrebare nu și-au găsit răspunsul. Oare, cum ar prezenta presa columbiană, azi, România sfârșitului de an 1989?

BIBLIOGRAFIE

El Siglo, an 53, nr. 17833, 16 oct. 1989; nr. 17895, 19 dec. 1989; nr. 17896, 20 dec. 1989; nr. 17897, 21 dec. 1989; nr. 17898, 22 dec. 1989; nr. 17899, 23 dec. 1989; nr. 17900, 24 dec. 1989;

El Tiempo, an 79, nr. 27458, 21 nov. 1989; nr. 27460, 23 nov. 1989; nr. 27485, 18 dec. 1989; nr. 27486, 19 dec. 1989; nr. 27487, 20 dec. 1989; nr. 27488, 21 dec. 1989; nr. 27489, 22 dec. 1989; nr. 27490, 23 dec. 1989; nr. 27491, 24 dec. 1989; nr. 27492, 26 dec. 1989; nr. 27493, 28 dec. 1989; nr. 27494, 28 dec. 1989; nr. 27495, 29 dec. 1989; nr. 27496, 30 dec. 1989.

⁷ *Fusilado Ceausescu; asilado Noriega*, în „El Tiempo”, an 79, nr. 27492, 26 dec. 1989, p. 1A, 3A; *El nuevo gobierno empezó a llenar el vacío de poder. Ion Iliescu nuevo presidente*, în loc. cit., nr. 27493, 28 dec. 1989, p. 10A; *Rumania será libre*, în loc. cit., nr. 27494, 28 dec. 1989, p. 10A; *Policia secreta rumana sigue combatiendo al nuevo gobierno*, în loc. cit., nr. 27495, 29 dec. 1989, p. 10A.

⁸ *Personajes en el mundo*, în loc. cit., nr. 27496, 30 dec. 1989, p. 8B.